

מסורת הש"ס עם הוספות

(א) וַצִּחִים ס. תמורה כא. [מוספתא סנהדרין פ"ג]. (ב) [תגובה דף ג: וס"ג]. (ג) [וצחים דף ג. ס:]. (ד) במדבר יח יז-יח, (ה) [משנה ג].

הגהות הב"ח

(א) גמרא מאימתי חייבין כ"ל ולות מ' נמחק: (ב) שם דאיכא צכורי הגר נ"צ עיין בתוס' ר"פ הספינה דף פא ד"ה למעוטי אדמת נכרי: (ג) רש"י ד"ה שלשה וכו' צספרי נ"צ וצמסכת תמורה דף כ"א: (ד) תוס' ד"ה יכול יעלה אדם מעשר שני צומן: (ה) ד"ה אפילו וכו' אליבא דמ"ד דקדושת צית: (ו) ד"ה ואי וכו' מאי מיצעני ליה לעיל: (ז) בא"ד תיפוק ליה בלאו היקשא דכל היכא דאכלי הוי לכו וכו' קשה דקאמר לעולם כל"ל ולות ו' נמחק: (ח) בא"ד ולא הוי ממעטינן ליה מהן היקשא וכו' אין אוכלין קדשי קדשים וקדשים קלים: (ט) בא"ד וטעמא דצכור לאו משום קדושת הבית אלא:

קדושת הבית אלא:

תורה אור השלם

(א) וְאֶבְרָתָּ לִפְנֵי יי אֱלֹהֶיךָ בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר לְשִׁבְן שְׁמוֹ שָׁם מַעֲשֵׂה הַגָּדֵף תִּירָשֶׁךָ וְיִצְתָּרְךָ וּבְבִרְתּ בַּתְּרֶךָ וְיִצְתָּרְךָ לְמַעַן תִּלְמֹד לִירְאָה אֶת יי אֱלֹהֶיךָ כֹּל הַיָּמִים: (דברים יד, כג) (ב) וּבָאתָ אֶל הַבֶּהֱן אֲשֶׁר יִהְיֶה בְּיָמִים הָהֵם וְאָמַרְתָּ אֵלָיו הִנֵּהנִי הַיּוֹם לִי אֱלֹהֶיךָ כִּי בָאתִי אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּע יי לְאַבְרָהָם לֵאמֹר

לָנוּ: (דברים כו, ג)

הגהות וצייונים

(א) רש"א **ראשונה** (גליון): [ב] רש"א קריאה והוידידו **מעשר שני** בשנה כו' (גליון): [ג] יש להוסיף גמי (באה"מ): [ד] [דף יז ע"ב ולפנינו הגרסה **רבא**] (גליון) כ"ה ברש"ש דצ"ל **רבא**: (ה) צ"ל **לפני** (רש"ש): [ו] תוס' רבינו פרץ ותיריך רש"י: [ז] צ"ל בכל עיר (מהר"ם) ובדבש תמר כ' דצ"ל **ערי ישראל** (וכ"ה בתוס' רבינו פרץ): [ח] נדצ"ל **שהופרשו** (רש"ש): [ט] נראה דתיבות "אבל הכא מיירי שאין המזבח כלל בנוי מקומם להלן אחר תיבות בשעת אכילת בשרו **אבל הכא** וכו' בנוי כפ"ה הלכך (ברכות שמים): [י] "אין" מיותר (רש"ש):

אלו הן הלוקין

מאימתי חייבין עליהן. מייתה זר האוכלן: שִׁלְשָׁה דברים. זו אחת מהן וכולן שנוין צספרי (א): **יבוא יעלה אדם בו**. קסצר קדושת הארץ לא צטולה ונריך להפריש מעשרות וקאמר יכול יעלנו ויאכלנו צירושלים

כלא פדיון: ת"ל בו. לפיכך טעון צית ולקמיה פריך מאי שגא

צכור דפשיטא ליה וצמעשר מיצעני

ליה: מצוה מי **ליבא**. וכיון דמנזה

איכא נפרוך נמי קרייה דמנזה: לא פסיקא ליה. ומיניה צישראל אפילו עיכוצא איכא למימר: וניהדר דינא

וניתי במה הצד. למה לי היקשא נימא צכור יוכיח וחזר הדין החד השוה שצחן שטעונין הצחת מקום ואין נוהגין אלא צפני הצית: צד מוזבח. זה למתן דמים וזה להנחה:

ומאי קסבר. האי תנא דפשיטא ליה צכור טפי ממעשר: אי קסבר קדושה ראשונה. של צית קדשה לשעתה וקדשה לעמיד לצא כי היכי דסצירא ליה צקדושת הארץ וקא מיצעני ליה מי קרינא ציה השתא כלל חומה לפני ה' אלהיך או לא וקא פשיט מעשר מצכור: אפי' בבור גמי.

יקרב ויאכל דהא מאן דאית ליה קדשה לעמיד לצא סצירא ליה מקריצים אע"פ שאין צית כדאמרין צמגילה נקראת (דף י:): ה"ג ואי קסבר לא קדשה אפילו בבור גמי **תיבעי**. ואי קסצר קדושת הצית צטולה ומיצעני ליה צמעשר הואיל ואינו נריך לצית אי מתאכיל צירושלים לפני ה' קרינא ציה אי לא

אפי' צכור נמי כי האי גוונא מיצעני ליה כגון צכור שזרק דמו וחרצ הצית ועדיין צשרו קיים מהו שיאכלוהו: אמר רבינא **לעולם קסבר לא קדשה והבא**. דקא פשיט ליה למעשר מצכור צצכור שאינו נריך לצית דומיא דמעשר עסקינן והא דפשיטא ליה דלא מתאכיל משום דאיתקש צשרו לדמו דכתיב⁽⁷⁾ ואת דמם תזרוק על המזבח וגו' וצטרס יהיה לך וגו' וליף מינייה צשעה שהיא ראזיה לזריקת דס אחת אוכל את הצצר ולא משנהרס המוצח: ובי דבר הלמד מעשר צהיקש. מן הדס: חזור ומלמד. על המעשר צהיקש הא קיימא לן צוצחים צאזיהו מקומן (דף מט:): שאין למדן צקדשים למד מן הלמד: חולין הוא. וצחולין למדן למד מן הלמד:

הניחא

דאמרין למסקנא דלא קדשה אס כן מאי מיצעני (ו) לעיל יכול יעלה פשיטא דלא יעלה צירושלים יותר משאר עירות כיון דלא קדשה ותו

גצי צכור נמי למה לי היקשא דצשרו לדמו תיפוק ליה (י) דצלאו ההיקשא דהיכא דאכיל הוי להו כחוץ לחומה כיון דלא קדשה והוי ליה כאוכל

קדשים צחוץ ועוד קשה דקאמר ולעולם דלא קדשה כו' ומקשינן צשרו לדמו משמע דאי אמר קדשה מתאכיל צכור כלל צית ולא הוי

ממעטינן (ה) מהך היקשא וקשה דהא מוכח פרק קדשי קדשים (וצחים ס.) דמוצח שנפגס אין אוכלין קדשים קלים ואמאי הא מוכח הכא היכי

דקדשה דנאכל אפילו ליכא מוצח ושאינ הכא דלא קדשה לכן נריך לומר דגריס לעיל ואי סצר לא קדשה מעשר נמי והכי פירושא אפילו

מעשר נמי לא יהא מתאכיל צירושלים כלל כלל פדיון דלא הוי כלל לפני ה' אלהיך ואין לתמוה אי לא קדשה אס כן לא משכחת מעשר

דקדושת הארץ צטולה דודאי קדושת צית לא קידשה אצל קדושת הארץ קדשה לעמיד לצא לענין מעשרות ולא תליא הא צהא אצל הכא

מיירי שאין המוצח כלל צנוי⁽⁸⁾ וגריס לעולם קדושה ראשונה קדשה לעמיד לצא וטעמא דצכור לאו משום קדושת צית (ט) הארץ אלא משום דאיתקש

צשרו לדמו דצענין שיהא המוצח קיים צשעת אכילת צשרו הלכך כל כמה דילפינן דצכור לא מתאכיל מעשר נמי לא מתאכיל

כלא פדיון ואס תאמר צרייתא דאמרה צכורים יוכיחו מנלן דצכורים לא מתאכלי כשאין מוצח אס הונחו אלל מוצח וחרצ דצעני

למילף מעשר מינייהו ויש לומר דודאי הא דאמרין צצרייתא צכורים יוכיחו מיירי צצכורים שלא הוצאו כלל צפני הצית עד לאחר

חורצן וצודאי היה להש"ס להשיצ דאס כן לא שייך כלל לדמות מעשר לצכורים אלו שהרי נריכים הנחה ונריכים לצית גס צצציל

הנחה ולא צצציל אכילה לחוד ומעשר לא נריך לצית אלא צצציל אכילה דלפני ה' והשתא הויא דומיא דמעשר דודאי

שזוקק הש"ס להעמיד צצכור שזרק דמו לפני הצית ואינו מעמידו כשהוצא אחר הצית כמו צכורים משום דתנא מסיים קרא

דהקיש הכחוצ ואין נכון להעמיד צצכור שהוא אחרי הצית שלא דמי כלל למעשר דהא מחוסר מתן דס ואימורין כדפ"ל ולא שייך

להקיש מעשר לצכור אלא דוקא כשאין הצכור נריך לצית אלא דוקא צצציל האכילה דלפני ה' והשתא הויא דומיא דמעשר דודאי

צמשא ומתן יכול להיות דומה מעשר לצכורים שהוצאו אחר הצית אף על גז דלא נשאר צמסקנא וצכור נמי צצחתלת הצרייתא יכול

היה להיות צצכור שאחר הצית אלא שאז לא היה טועה דהא לא שייך כלל לדמות לו מעשר והיינו דמוציצ שכן אין⁽⁹⁾ טעון מתן דמים:

לעמיד לצא אית ליה שמקריצין אע"פ שאין צית כדאמרין צמגילה (דף י:). ה"ג ואי קסצר לא קדשה אפי' צכור נמי מיצעני. ואי קסצר קדושת צית צטולה לה ומיצעני ליה צמעשר הואיל ואינו נריך לצית מאימתי חייבין כ"ל ולות מ' נמחק: אמר רבינא **לעולם קסבר לא קדשה**. והכא דקפשיט ליה מעשר מצכור צצכור שאינו נריך לצית דומיא דמעשר קפשיט ליה דפשיטא ליה גציה דלא מיאכיל [וצחים ס:].

מכאן נראה דתיבות "אבל הכא מיירי שאין המזבח כלל בנוי מקומם להלן אחר תיבות בשעת אכילת בשרו **אבל הכא** וכו' בנוי כפ"ה הלכך (ברכות שמים): [י] "אין" מיותר (רש"ש):

לעמיד לצא אית ליה שמקריצין אע"פ שאין צית כדאמרין צמגילה (דף י:). ה"ג ואי קסצר לא קדשה אפי' צכור נמי מיצעני. ואי קסצר קדושת צית צטולה לה ומיצעני ליה צמעשר הואיל ואינו נריך לצית מאימתי חייבין כ"ל ולות מ' נמחק: אמר רבינא **לעולם קסבר לא קדשה**. והכא דקפשיט ליה מעשר מצכור צצכור שאינו נריך לצית דומיא דמעשר קפשיט ליה דפשיטא ליה גציה דלא מיאכיל [וצחים ס:].

פרק שלישי

מכות

יט.

יכנץ יעלה אדם מעשר (ד) בידו בזמן הזה. ויאכלנו כלל פדיון דקדושה (ירושלים⁽⁸⁾) לא צטולה לענין מעשרות:

ולימא מצוה בו. פירוש שכן טעונין קריאה למנזה קודם שיאכל צכורים ומעשר שני אוכלין אותו כלל שום קריאה ומה

שקורין למעשר⁽⁹⁾ צשנה שליטת היה ואז לא היה נוהג כלל מעשר שני:

מה להצד השוה שבהן שכן יש בהן צד מוזבח. ויש למפרך⁽⁹⁾ שכן אסורים לזרים כדפריך רצה לעיל⁽⁹⁾

והא דאמר צצרייתא צכורים יוכיחו ו"ל דמיירי צצכורים שהופרשו צפני⁽⁸⁾

חורצן הצית דאס הופרשו אחר הצית

אין קדושין כלל וחולין הן דמתן פרק שני⁽⁸⁾ דצכורים יש צתרומה ומעשר

מה שאין כן צצכורים שהתרומה והמעשר אוסרין ויש להס שיעור

ונוהגין צכל הפירות צפני הצית ושלח צפני הצית וצכורים אין אלא

צצצעה מינין וצפני הצית:

אפילו בבור גמי. ו"ל דמיירי אס עשה מוצח וזרק

דמו אליצא (ה) דקדושת צית לא צטולה

דמקריצין אע"פ שאין צית דצלא מוצח פשיטא דצכור לא דהא צעי

מתן דס ואימורים ואס תאמר לימא דצכור דצרייתא דקאמר מה צכור

וכו' מיירי היכא דלא עשה מוצח ו"ל דלהסא דדאי לא הוה מדמי

צכור למעשר ולא דמי ליה מעשר:

ואי סבר לא קדשה אפילו בבור גמי תיבעי. כך גרסת רש"י

דמוקי ליה צצכור שנשחט וזרק דמו קודם חורצן דהסא הוי דומיא

דמעשר כדפ"ה וא"ת אי לא קדשה אס כן לא משכחת לה מעשר

דקדושת הארץ צטולה וי"ל⁽⁹⁾ דודאי קדושת צית לא קדשה אצל קדושת

הארץ קדשה לעמיד לצא לענין מעשרות אצל קשה דאי לא קדשה

קדושת הצית לעולם א"כ צמות מותרות דהא צהא תליא כדמוכח

צמגילה (דף י:). ואס כן יציא מעשר שני ויהא נאכל צכל ערי ישראל

כדאמרין צוצחים (דף קצ:): צאו לנוצ ולגצעון הותרו הצמות וקדשים

קלים ומעשר שני נאכלין צכל העיר⁽⁹⁾ וי"ל דמיירי שגדל⁽⁸⁾ לפני הצית שהזוקק

להציאו למקום וצהכי ניחא נמי קושיא קמייתא ומסיק דלעולם לא קדשה

כהאי גוונא אצל קשה לגירסא זו

דאמרין למסקנא דלא קדשה אס כן מאי מיצעני (ו) לעיל יכול יעלה פשיטא דלא יעלה צירושלים יותר משאר עירות כיון דלא קדשה ותו

גצי צכור נמי למה לי היקשא דצשרו לדמו משמע דאי אמר קדשה מתאכיל צכור כלל צית ולא הוי

ממעטינן (ה) מהך היקשא וקשה דהא מוכח פרק קדשי קדשים (וצחים ס.) דמוצח שנפגס אין אוכלין קדשים קלים ואמאי הא מוכח הכא היכי

דקדשה דנאכל אפילו ליכא מוצח ושאינ הכא דלא קדשה לכן נריך לומר דגריס לעיל ואי סצר לא קדשה מעשר נמי והכי פירושא אפילו

מעשר נמי לא יהא מתאכיל צירושלים כלל כלל פדיון דלא הוי כלל לפני ה' אלהיך ואין לתמוה אי לא קדשה אס כן לא משכחת מעשר

דקדושת הארץ צטולה וי"ל⁽⁹⁾ דודאי קדושת צית לא קדשה אצל קדושת הארץ קדשה לעמיד לצא לענין מעשרות ולא תליא הא צהא אצל הכא

מיירי שאין המוצח כלל צנוי⁽⁸⁾ וגריס לעולם קדושה ראשונה קדשה לעמיד לצא וטעמא דצכור לאו משום קדושת צית (ט) הארץ אלא משום דאיתקש

צשרו לדמו דצענין שיהא המוצח קיים צשעת אכילת צשרו הלכך כל כמה דילפינן דצכור לא מתאכיל מעשר נמי לא מתאכיל

כלא פדיון ואס תאמר צרייתא דאמרה צכורים יוכיחו מנלן דצכורים לא מתאכלי כשאין מוצח אס הונחו אלל מוצח וחרצ דצעני

למילף מעשר מינייהו ויש לומר דודאי הא דאמרין צצרייתא צכורים יוכיחו מיירי צצכורים שלא הוצאו כלל צפני הצית עד לאחר

חורצן וצודאי היה להש"ס להשיצ דאס כן לא שייך כלל לדמות מעשר לצכורים אלו שהרי נריכים הנחה ונריכים לצית גס צצציל

הנחה ולא צצציל אכילה לחוד ומעשר לא נריך לצית אלא צצציל אכילה דלפני ה' והשתא הויא דומיא דמעשר דודאי

שזוקק הש"ס להעמיד צצכור שזרק דמו לפני הצית ואינו מעמידו כשהוצא אחר הצית כמו צכורים משום דתנא מסיים קרא

דהקיש הכחוצ ואין נכון להעמיד צצכור שהוא אחרי הצית שלא דמי כלל למעשר דהא מחוסר מתן דס ואימורין כדפ"ל ולא שייך

להקיש מעשר לצכור אלא דוקא כשאין הצכור נריך לצית אלא דוקא צצציל האכילה דלפני ה' והשתא הויא דומיא דמעשר דודאי

צמשא ומתן יכול להיות דומה מעשר לצכורים שהוצאו אחר הצית אף על גז דלא נשאר צמסקנא וצכור נמי צצחתלת הצרייתא יכול

היה להיות צצכור שאחר הצית אלא שאז לא היה טועה דהא לא שייך כלל לדמות לו מעשר והיינו דמוציצ שכן אין⁽⁹⁾ טעון מתן דמים:

לעמיד לצא אית ליה שמקריצין אע"פ שאין צית כדאמרין צמגילה (דף י:). ה"ג ואי קסצר לא קדשה אפי' צכור נמי מיצעני. ואי קסצר קדושת צית צטולה לה ומיצעני ליה צמעשר הואיל ואינו נריך לצית מאימתי חייבין כ"ל ולות מ' נמחק: אמר רבינא **לעולם קסבר לא קדשה**. והכא דקפשיט ליה מעשר מצכור צצכור שאינו נריך לצית דומיא דמעשר קפשיט ליה דפשיטא ליה גציה דלא מיאכיל [וצחים ס:].

עין משפט

גר מצוה

כו א מיי פ"ג מהל' צכורים הל' א סמג עשין קלט:

פח ב מיי שס הל' ב:

פח ג מיי פ"צ מהל' מעשר שני הל' א סמג עשין קלו:

ע ד מיי פ"א מהל' תרומות הל' ה ופ"ו מהל' צית הצמרה הל' טז:

ליקוטי רש"י

שִׁלְשָׁה דברים משום ג' זקנים. דגז אחד מכל זקן וזקן [וצחים ס:]. ג' זקנים. רצי ישמעאל ור"ע וצן עזרי [תמורה כא.]. ר'

ישמעאל אומר כו'. זו היא אחת מהן. יבוא יעלה אדם מעשר שני. דקסצר קדושת הארץ לא צטולה ונריכה הפרשת מעשרות מן המורה וקאמר יכול יאכלנו עכשיו צירושלים כלל פדיון [וצחים ס:]. בבור

ומעשר וצבורים. דטעונין הצחת מקום דכתי' (דברים יצ) והצחתם שמה עולותיכם וגו' ותרומת ידכם אלו צכורים. מה בבור אינו נאבא כו'. כדמפרש לקמיה דצני מתן דמים ואימורין למוצח. צבורים אינן נאבדין אלא בפני הבית. דכתי' (שס כו) והנחתו לפני ה' אלהיך. הגהה. לפני המוצח

דכתי' והנחתו לפני ה' אלהיך. וליהדר דינא כו'. למה לי קרא ליהדר דינא ולימא צכור יוכיח וחזר הדין החד השוה שצחן שטעונין הצחת מקום ואין נאכלין אלא צפני הצית אף

אני אציא מעשר. ומאי קסבר. דפשיטא ליה דצכור אינו נאכל ומעשר שני מספקא ליה.

וקידשה לעתיד לבא. תרזיהו צכור ומעשר צני הצאה נינהו ויקריצום הואיל והשתא נמי קדושה היא צירושלים להקריצ. ואי לא קידשה לעתיד לבא. ואפילו הכי מספקא ליה ממעשר מיצעני ליה נמי צכור ואמאי יליף מעשר שני מצכור. לעולם לא קידשה לעמיד לצא צצר נמי לא יאכל. ואתי

מעשר שני ולייף מבבור. צהיקשא דואכלת לפני ה' וגו' (דברים יד) דמעשר שני ציתקש לצכור וכיון דאיכא צכור דפשיטא לו דלא מיאכיל אלא צפני הצית נאלי גמרינן מעשר מיניה [תמורה כא:].

שכן טעון מתן דמים. הלכך נריך צית ומוצח. צבורים יוכיחו. שאין טעונין מתן דמים ונריכין צית כדכתיב לפני מוצח (דברים כו). צד מוזבח.

זה למתן דמים ואילו להנחה. מאי קסבר. האי

תנא דפשיט ליה צכור ממעשר. אי קסבר

קדושה ראשונה של בית קדשה לעשתה

וקדשה לעתיד לבא. כי היכי דס"ל צקדושת הארץ וקמיצעני ליה מי

קרינא ציה לפני אלהיך או לא וקפשיט מעשר מצכור

אפילו בבור גמי. אפילו צכור יקריצ ויאכל דהא

מאן דאית ליה קדשה

והכא דקפשיט ליה מעשר

מכאן נראה דתיבות "אבל הכא מיירי שאין המזבח כלל בנוי מקומם להלן אחר תיבות בשעת אכילת בשרו **אבל הכא** וכו' בנוי כפ"ה הלכך (ברכות שמים): [י] "אין" מיותר (רש"ש):

לעמיד לצא אית ליה שמקריצין אע"פ שאין צית כדאמרין צמגילה (דף י:). ה"ג ואי קסצר לא קדשה אפי' צכור נמי מיצעני. ואי קסצר קדושת צית צטולה לה ומיצעני ליה צמעשר הואיל ואינו נריך לצית מאימתי חייבין כ"ל ולות מ' נמחק: אמר רבינא **לעולם קסבר לא קדשה**. והכא דקפשיט ליה מעשר מצכור צצכור שאינו נריך לצית דומיא דמעשר קפשיט ליה דפשיטא ליה גציה דלא מיאכיל [וצחים ס:].